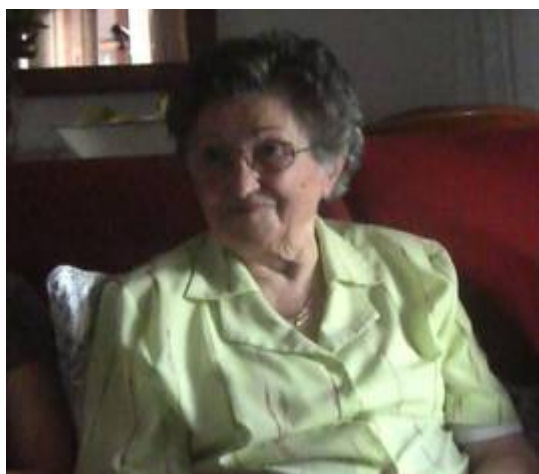
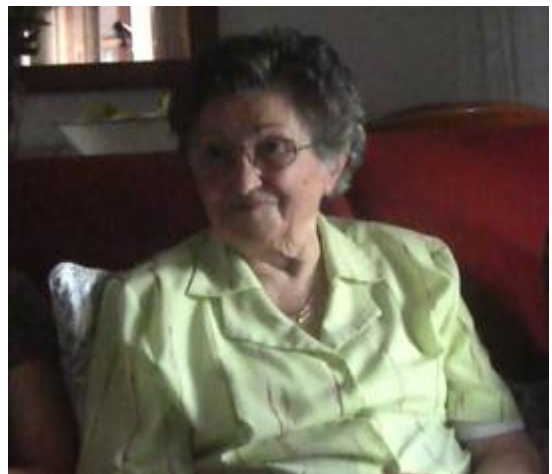

Maria Teresa Larruzea Uriguen

*Amorebieta-
Etxano, Bizkaia
(1928-2024)*

Aurkibidea

Biografia

1928. urtean jaio zen Boroan;
Erkolesen bizi izan zen.
Gaztetan neskame ibili zen,
ezkondu aurretik. Besteak
beste, [Durango 1936](#)
Elkartekoek elkarriketatu
zuten, gerra garaiko
bizipenak jasotzeko.

Zintak

AMO-006

- **Proiektua:** Dialektologia-EHU
- **Elkarrizketatzailea(k):** Aroma, Ixone
- **Data:** 2004-01-01
- **Iraupena:** 32 min
- **Euskarria:** Audio Analog
- **Kodifikatzailea:** Agirrebeña, Aintzane
- **Emalea:** Zuazo Zelaieta, Koldo

AMO-184

- **Proiektua:** Durango 1936
- **Elkarrizketatzailea(k):** Elkartea, Durango 1936
- **Data:** 2015-11-09
- **Iraupena:** 23 min
- **Euskarria:** Bideo digitala
- **Kodifikatzailea:** Elkartea, Durango 1936
- **Emalea:** Elkartea, Durango 1936

Pasarteak

1. Umeak bataiatzera eta konfirmazioa egitera Boroatik Etxanora

- **Erref:** AMO-006/001
- **Iraupena:** 0:03:13. **Hasi:** 00:00:00. **Bukatu:** 00:03:13
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Iritziak » Antzinako bizimoduari buruzkoak
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Sakramentuak
- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Auzoak

Laburpena:

Boroa Amorebieta-Etxanoko auzoa da. Garai batean umeak Etxanora eraman behar izaten ziren bataiatzera, oinez, 7-8 kilometroan. Bera sasoi onean jaio zen, San Antolin egunean, baina ahizpa gazteagoa neguan jaio zen, eta elurrarekin joan behar izan ziren. Umea eramaten zihoan emakumea erori egin omen zen bidean. Geroago, artean txikiak zirela, konfirmazioa egitera eraman zituzten segidako hiru neba-arreba.

2. Jaunartzeko oroitzapenak

- **Erref:** AMO-006/002
- **Iraupena:** 0:01:41. **Hasi:** 00:03:13. **Bukatu:** 00:04:54
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Sakramentuak
- Aisia » Kultura » Beste adierazbide batzuk

Laburpena:

Lehen Jaunartzea Larrean egin zuen, gerra hasi aurreko urtean. Zuriz jantzi

zen eta ospakizun garrantzitsua izan zen berarentzat. Gero, izebarekin tranbia hartu eta Durangora, "Foto German"en argazkiak ateratzera. Gero Iurretako izebaren etxean bazkaldu zuten.

3. Gerran Bilbo aldera, ebakuatuta

- **Erref:** AMO-006/003
- **Iraupena:** 0:02:33. **Hasi:** 00:04:54. **Bukatu:** 00:07:27
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Ihes egin beharra
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Borroka

Laburpena:

Jaunartzea egin eta laster, gerra zibila hasi zen eta ebakuatu egin zituzten gurasoak, lau neba-arreba eta izeba. Aita Larraskitura joan zen behiekin; umeak amarekin Santutxura, osabaren etxera. Denak ez ziren kabitzen osabarenean eta beheko solairuko gela bat utzi zieten. Sirenak jotzen zuenean, babeslekura joaten ziren, komentuko satora. Umeak jolasean ibiltzen ziren.

4. Gerra sasoian, Bilbon, bonbak etxe ondora

- **Erref:** AMO-006/004
- **Iraupena:** 0:02:43. **Hasi:** 00:07:27. **Bukatu:** 00:10:10
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Borroka

Laburpena:

Behin, gerra sasoian, Bilbon elizan zeudela, sirena-hotsa hasi zen eta bonbak bota zituzten euren etxe ondoan. Soldadu bat zauritu zen eta odoletan eraman zuten. Ahizpa txikia eskaileretatik behera erori zen danbarradarekin eta, konortea galduta, bere onera etorri ezinik egon zen.

5. "Kaittanako" eskolaraino oinez; jateko eskasia gerraostean

- **Erref:** AMO-006/005
- **Iraupena:** 0:01:58. **Hasi:** 00:10:10. **Bukatu:** 00:12:08
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola
- Ohiturak eta bizimodua » Elikadura » Jatekoa eta edatekoa
- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean

Laburpena:

Etiket gertu auzo-eskola zuten, baina Zornotzako partean zegoenez eta beraiek Etxanokoak zirenez, ez zieten uzten hara joaten. "Kaittanako" eskolara joaten ziren, lau kilometroan, oinez. Etxetik eramaten zuten bazkaria. Gerraostea zen eta, sarritan, bazkaltzeko talo gogorra eta txokolate ontza bat besterik ez. Iluntzean gosetuta etxera. Baina etxean ere ez zen asko egoten:

berriz taloa eta esnea edo porrusalda. Udara partean patatak saltsa berdean edo baba zuriak.

6. Osabaren hilobira Etxanora

- **Erref:** AMO-006/006
- **Iraupena:** 0:04:19. **Hasi:** 00:12:08. **Bukatu:** 00:16:27
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Hiletak
- Herria, azpiegitura » Garraioak » Bizikletak eta motorrak

Laburpena:

Senideren bat hiltzen zenean, 2-3 urtean hilarrira joateko ohitura zegoen. Gerra sasoian osaba hil zitzaien eta amama joaten zen haren hilobira, Etxanora. Batzuetan amamak beraiei eskatzen zien joateko, txakur handi baten truke. Artean argimutilik ere ez zegoen Etxanoko elizan; atrilak egoten ziren. Derrigortasun antzekoa izaten zen senideen hilobira joatea eta norbera joan ezin bazen, eliza inguruan bizi zen norbaiti ordaintzen zitzaion. Ahizpak txandaka joaten ziren. Ahizpa gazteak amamari bizikleta eskatu zion hilobira joan ahal izateko. 1200 pezeta balio zituen bizikletak.

7. Zornotza eta Etxano banatuta, 1951ra arte

- **Erref:** AMO-006/007
- **Iraupena:** 0:01:06. **Hasi:** 00:16:27. **Bukatu:** 00:17:33
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Bestelako kontuak » Historia orokorra
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Hiletak
- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Herriaren nortasuna

Laburpena:

Zornotza eta Etxano banatuta egon ziren 1951ra arte eta zorrotz betetzen zen hiletak edo bestelakoak bakoitzak tokatzen zitzaion herrian egitea. Aitona-amonak eta gurasoak Etxanon lurperatu zituzten.

8. Baserrian neskame; domekero mezara; jatekoa

- **Erref:** AMO-006/008
- **Iraupena:** 0:02:55. **Hasi:** 00:17:33. **Bukatu:** 00:20:28
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Iritziak » Antzinako bizimoduari buruzkoak
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizkizunak eta otoitzak
- Lanbideak » Neskameak
- Ohiturak eta bizimodua » Elikadura » Jatekoa eta edatekoa

Laburpena:

13 urterekin neskame joan zen eta bi urte egin zituen. Lau kilometroko bidea zuen herrira eta oinez joan behar domekero, mezara. Bestela, inguruan zegoen San Antonio auzora joaten zen, goizeko 7etako mezara; neguan,

linternarekin edo suziarekin. Suzia zer den: garia jo ostean geratzen den "eskutia", su emanda. Asteaz zehar soroko lanak egiten zirenez, domeketan etxeko lanak: etxea garbitu, hareaz igurtzi... Jatekoa ere berezia egoten zen domeketan: garbantzua, aza eta zopa eta garbantzuarekin egositako haragi pixkaren bat ere bai.

9. Zornotzan eta Bilbon neskame

- **Erref:** AMO-006/009
- **Iraupena:** 0:02:28. **Hasi:** 00:20:28. **Bukatu:** 00:22:56
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Lanbideak » Neskameak
- Ohiturak eta bizimodua » Elikadura » Jatekoa eta edatekoa
- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean

Laburpena:

Neskame egon zen baseritik etxera itzuli zen, aitona zaintzearen, eta geroago Zornotzako etxe batera joan zen neskame. Bi urte han egin ostean, Bilbora joan zen neskame. Bilbon ugazabandrea ona izan omen zuen eta jateko nahikoa ematen zieten. Hiru urte egin ostean, etxera itzuli zen. Senargaia ezagutu eta gazterik ezkondu zen, 21 urterekin.

10. Gorpua elurtzan oinez Etxanoraino eraman behar

- **Erref:** AMO-006/010
- **Iraupena:** 0:02:34. **Hasi:** 00:22:56. **Bukatu:** 00:25:30
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Iritziak » Antzinako bizimoduari buruzkoak
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Hiletak

Laburpena:

Amama hil zenean, elurtza izugarria zen. Artean gorpua oinez eramaten zen Etxanora. Abadea eta "aurrerixe" esaten zitzaion emakume bat joaten ziren aurretik eta atzetik andariak gorpuarekin. Orduko ibilerak. Handik bi urtera aitona hil zen eta ordukoan ere eguraldi txarra tokatu zen. Hura ere andariak eraman behar izan zuten. Orduetik aurrera hasi ziren gauzak aldatzen: ehorztetxea sortu, bideak berritu...

11. Baso-erromerietan dantzan, abarketak apurtu arte

- **Erref:** AMO-006/011
- **Iraupena:** 0:02:59. **Hasi:** 00:25:30. **Bukatu:** 00:28:29
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Aisia » Jai-giroa » Erromeriak
- Aisia » Jai-giroa » Beste toki batzuetara jaietara

Laburpena:

Gaztetako kontuak. Zornotzara joaten ziren erromeriara, baina baita baso-erromerietara ere. Dantzan ibiltzen ziren, abarketak apurtu arte. Bizkargiko

Santa Krutzekin hasi, San Isidro, Erkolesko Pazkoak... Erkoles urruti geratzen zitzairen eta goiz bueltatu behar etxera; batzuetan nebarekin edo auzoko mutilen batekin bizikletan, ahal zen moduan.

12. Durangoko San Antonio jaietatik etxera orduko berandu

- **Erref:** AMO-006/013
- **Iraupena:** 0:02:43. **Hasi:** 00:28:32. **Bukatu:** 00:31:15
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Iritziak » Antzinako bizimoduari buruzkoak
- Aisia » Jai-giroa » Beste toki batzuetara jaietara
- Herria, azpiegitura » Garraioak » Trenak

Laburpena:

San Antonio jaietan Durangora joaten ziren. Musika egoten zen. 11etako trenean etxera. Trena ez zen garaiz ibiltzen beti eta batzuetan Zornotzara orduko 12ak izaten ziren, eta handik artean ordubeteko bidea Boroara. Etxean errieta gero. Halakoetan, aitzak goizeko seietan esnatzen zituen biharamunean, soroan behar egiteko. Orduko bizimodua. Pozik bizi ziren.

13. Gernikako bonbardaketa Boroatik

- **Erref:** AMO-184/001
- **Iraupena:** 0:01:52. **Hasi:** 00:00:00. **Bukatu:** 00:01:52
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Ihes egin beharra

Laburpena:

14. Boroatik Begoñara.

- **Erref:** AMO-184/002
- **Iraupena:** 0:02:20. **Hasi:** 00:01:52. **Bukatu:** 00:04:12
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Ihes egin beharra

Laburpena:

15. Begoñako bizimodua

- **Erref:** AMO-184/003
- **Iraupena:** 0:03:12. **Hasi:** 00:04:12. **Bukatu:** 00:07:24
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Ihes egin beharra
- Politika » Gerra zibila (1936-1939)

Laburpena:

16. Boroara itzulera

- **Erref:** AMO-184/004
- **Iraupena:** 0:03:26. **Hasi:** 00:07:24. **Bukatu:** 00:10:50
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Gerratik itzulera

Laburpena:

17. Osaba Pedro Uriguen gerran hil

- **Erref:** AMO-184/005
- **Iraupena:** 0:02:06. **Hasi:** 00:10:50. **Bukatu:** 00:12:56
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Errepresioa

Laburpena:

18. Pedro Uriguenen berri Mendatako baserrikoek Larrako fraideei

- **Erref:** AMO-184/006
- **Iraupena:** 0:02:31. **Hasi:** 00:12:56. **Bukatu:** 00:15:27
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Errepresioa

Laburpena:

19. Aranzadikoekin harremanak eta exhumazioa

- **Erref:** AMO-184/007
- **Iraupena:** 0:06:04. **Hasi:** 00:15:27. **Bukatu:** 00:21:31
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Errepresioa

Laburpena:

20. Esker on adierazpenak

- **Erref:** AMO-184/008
- **Iraupena:** 0:01:26. **Hasi:** 00:21:31. **Bukatu:** 00:22:57
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Iritziak

Laburpena:

Larruzea Uriguen, Maria Teresa | ahotsak.eus Orr.

CC-by-sa | Ahotsak.eus

Badihardugu Euskara Elkartea

Markeskua Jauregia, 20600 Eibar

943121775 - ahotsak@ahotsak.com